

ZAKON

O PRIŠTINI, TRI GODINE NAKON USVAJANJA

Nivo sprovođenja i postignuti efekti

Zakon

o Prištini,

tri godine nakon usvajanja

(Nivo sprovođenja i postignuti efekti)

This report was prepared by RECURA Financials for the DEMOS project,
which is implemented by HELVETAS Swiss Intercooperation

Disclaimer: The findings and conclusions expressed in this report do not necessarily
represent the positions of SDC and HELVETAS Swiss Intercooperation.

©DEMOS

Published: August 2021

Prishtinë/Priština, Kosovo

Sadržaj

1. REZIME	5
2. UVOD	7
2.1. Predmet studije.....	8
2.2. Metodologija i cilj istraživanja.....	8
3. PRELIMINARNE INFORMACIJE	9
4. POSEBNA PRAVA I ODGOVORNOSTI GLAVNOG GRADA	11
4.1. Simboli glavnog grada	11
4.2. Javna bezbednost u glavnom gradu	12
4.3. Usluge sekundarne zdravstvene zaštite	13
4.4. Javne usluge.....	15
4.5. Imovina glavnog grada.....	15
4.6. Zamenici gradonačelnika glavnog grada i pomoćno osoblje.....	16
4.7. Dodatni porezi	16
4.8. Služba Skupštine Glavnog grada	17
4.9. Dekoncentracija administrativnih usluga.....	17
4.10. Finansiranje glavnog grada	17
5. MEĐUNARODNE PRAKSE REGULISANJA STATUSA GLAVNOG GRADA	23
5.1. Grad Bratislava	23
5.2. Grad Skoplje.....	24
5.3. Opština Tirana	25
6. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	27
7. REFERENCE	29

1

REZIME

Regulisanje statusa glavnog grada posebnim zakonom cilj je mnogih zemalja, radi utvrđivanja posebnijeg statusa u odnosu na druge gradove. Evropske zemlje su posebno pridale važnost regulisanju statusa glavnih gradova (Nemačka, Slovačka, Hrvatska itd..¹). Očigledno je da je većina stanovništva koncentrisana u glavnim gradovima. Područje glavnog grada je veće, dok se ekonomski razvoj, diplomatske službe i drugi važni elementi odvijaju uglavnom u glavnim gradovima. Iz tih razloga, različite zemlje, posebnim zakonima, definisale su drugačiji status takvih gradova u odnosu na druge kako bi decentralizovale usluge i uspostavile različite mehanizme koji se bave pružanjem ovih usluga, kako bi povećali budžet za bolje sprovođenje odgovornosti koje proizlaze iz takvih zakona itd.

Proglašenjem nezavisnosti Kosova i usvajanjem Ustava Republike Kosovo, Kosovo je, kao ustavnu obavezu, definisalo da Priština, kao glavni grad, treba da ima poseban zakon koji joj daje poseban status i koji reguliše različite aspekte u pružanju usluga građanima i koji se razlikuju od regulacije Zakonom o lokalnoj samoupravi. Takav zakon usvojen je 2018. godine; međutim, čak i nakon tri godine od stupanja na snagu, još uvek postoje neki izazovi u njegovoj pravilnoj primeni koji će biti predstavljeni u ovom izveštaju kako bi se analiziralo i došlo do određenih zaključaka i preporuka:

- **Nedostatak odgovarajuće primene zakonskih odredbi.** Uprkos činjenici da Zakon o glavnom gradu Republike Kosovo predviđa da glavni grad mora imati svoj grb, pečat, amblem i zastavu, Skupština opštine Priština i njena tela još nisu preduzeli nikakvu inicijativu da usklade ove simbole. Priština još uvek ima na snazi statut iz 2010. koji se zasniva na Zakonu o lokalnoj samoupravi; međutim, nije bilo inicijative za promenu i rešavanje bilo kog pitanja koje obuhvata Zakon o glavnom gradu Republike Kosovo, Priština. U svim svojim aktima i oznakama naziva se Opština Priština, a ne glavni grad Priština.
- **Nedostatak osnivanja tela definisanih zakonom.** Zakon o glavnom gradu Republike Kosovo, Priština, daje mandat Skupštini opštine Glavnog grada Priština da formira Direkciju policije; međutim, takvo telo tek treba biti uspostavljeno. Slična je situacija u pogledu

¹ Kongres lokalnih i regionalnih vlasti. Komora lokalnih vlasti. Status glavnih gradova, 2007. Izvor: <https://rm.coe.int/status-of-capital-cities/16807199af>

pružanja sekundarne zdravstvene zaštite, pri čemu se utvrđuje da Priština može imati svoju bolnicu. Zbog nedostatka međuinstitucionalne koordinacije i saradnje, kao i nedostatka političke volje, nijedna od ove dve institucije nije uspostavljena.

- **Nejasnoće zakonskih odredbi u vezi sa registracijom imovine Opštine Priština na imovinu Glavnog grada.** Priština, osim u slučaju imovine „Germia“ i imovine fabrike „IMN Kosova“ (ranije „Ciglana“) nije izvršila nikakve promene u katastarskim evidencijama u vezi sa promenom vlasništva nad imovinom opštine kao imovinom glavnog grada. To je zbog pravnih nejasnoća u pogledu razlike u tome šta treba upisati kao opštinsko vlasništvo, a šta kao vlasništvo glavnog grada.
- **Nemogućnost korišćenja granta od 6%.** Sa Zakonom o glavnom gradu, Priština prima grant u iznosu od najmanje 6% kako bi sprovela dodatne odgovornosti koje su joj poverene ovim zakonom. Zbog nemogućnosti potpunog sprovođenja nadležnosti datih ovim zakonom, ovaj grant se prenosi iz godine u godinu.
- **Neizdavanje relevantnih akata za sprovođenje zakona.** Ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove još nije donelo podzakonski akt kojim bi se definisao način na koji će se regulisati status Direkcije policije glavnog grada. MALS nije sprovelo takve radnje u vezi sa vrstom dodatnog poreza za Glavni grad. Ova dva elementa dovela su do toga da se Zakon ne primenjuje u ove dve oblasti.
- **Nedostatak praćenja sprovođenja Zakona.** Ministarstvo administracije lokalne samouprave, kao organ nadležan za praćenje funkcionisanja opština, do sada nije izvršilo nikakvo posebno praćenje u vezi sa primenom Zakona o Prištini. Praćenje se uglavnom vršilo uzimajući u obzir nadležnosti opština definisane Zakonom o lokalnoj samoupravi, ali nisu nadgledane dodatne nadležnosti definisane Zakonom o Prištini. Nadzor nad primenom ovog zakona nije izvršila čak ni Skupština kao najviša zakonodavna institucija u zemlji.

2

UVOD

Inicijative za donošenje zakona o Prištini započele su 2009. godine, a ovi napori proističu iz ustavnog prava zemlje koje propisuje da je glavni grad Kosova Priština i da njegov položaj treba regulisati zakonom (član 13). Od tog perioda do sredine 2018. godine, pojavile su se poteškoće i neizvesnosti u pogledu sadržaja koji bi Zakon o glavnom gradu Republike Kosovo, Priština trebalo da ima (u daljem tekstu Zakon o glavnom gradu).

Iz godine u godinu prosleđivani su različiti nacrti ovog zakona, od kojih su neki čak prošli kroz parlamentarne procedure, pri čemu je jedan od ovih nacrti dobio načelno odobrenje na sednici Skupštine Kosova održanoj u julu 2011; međutim, od tada je Parlamentarna komisija za javnu upravu, lokalnu samoupravu i medije vratila ovaj nacrt na proceduru u vladu sa obrazloženjem da se sadašnji sadržaj ovog Nacrta zakona u potpunosti odnosi na opštinu Priština, a ne na glavni grad.

Parlamentarna komisija je u to vreme, pozivajući se na rad pravne struke, preporučila da Ustav Kosova zahteva usvajanje zakona o gradu Prištini, a ne o opštini Priština, a takođe je zatražila dodatna pojašnjenja od izvršne vlasti u vezi sa Palatom mladih jer je u to vreme bila deo Nacrta zakona koji je odredio prenos vlasništva sa Kosovske agencije za privatizaciju u vlasništvo opštine Priština. Ova komisija se usprotivila formulaciji u zakonu koja se odnosi na “Metropolit Priština” koja je definisala proširenje teritorije opštine Priština na štetu opština Obilić, Lipljan, Podujevo i Kosovo Polje, što je bilo u suprotnosti sa Zakonom o administrativnim granicama opština. S druge strane, ovaj nacrt nije definisao granice ostalih gore navedenih opština, a komisija je utvrdila da je ova formulacija napravljena bez savetovanja i bez postizanja dogovora sa drugim relevantnim opštinama.

Od tog vremena do početka 2018. godine, u Skupštini Kosova nije obrađen nijedan nacrt ovog Nacrta zakona, što je ovo kašnjenje pretvorilo u izgovor za optužbe i protivoptužbe između političkih stranaka. U ovoj situaciji, u javnosti postoje očekivanja da bi usvajanje Zakona o Prištini značilo rešavanje svih problema sa kojima se Glavni grad suočava.

Zakon o Prištini usvojila je Skupština Kosova u julu 2018. godine. Ovaj zakon sastoji se od ukupno 21 člana. Svrha ovog zakona definisana je u prvom članu, koji kaže da ovaj zakon uređuje organizaciju i funkcionisanje Glavnog grada Republike Kosovo, koji ima poseban pravni status. Teritorija glavnog grada je ista sa teritorijom opštine Priština utvrđena odgovarajućim Zakonom o administrativnim opštinskim granicama (03/L-041). Glavni grad je jedinica lokalne samouprave sa posebnim statusom i organizacijom, koja vrši nadležnosti na svojoj teritoriji.

Zakon o lokalnoj samoupravi primenjuje se i na glavni grad, osim ako to nije predviđeno zakonom o glavnom gradu. Zakon o glavnom gradu daje Prištini pravo da ima posebnu direkciju za glavni grad u okviru Kosovske policije i daje ovlašćenje za pružanje sekundarne zdravstvene zaštite. Osim toga, Glavni grad, prema potrebi, osniva i upravlja lokalnim javnim preduzećima koja opslužuju samo teritoriju Glavnog grada. Gradonačelnik glavnog grada ima dva zamenika gradonačelnika koji pomažu gradonačelniku u vršenju njegovih ovlašćenja, pri čemu ove zamenike imenuje i razrešava gradonačelnik. Predsedavajući može imenovati najviše pet savetnika. Nakon stupanja na snagu ovog zakona, pokretna i nepokretna imovina u vlasništvu opštine Priština biće registrovana kao vlasništvo glavnog grada. Glavnom gradu će se dodeliti dodatni grant u iznosu od najmanje šest procenata ukupnog granta opština, kako je definisano u Zakonu o finansijama lokalne samouprave, iz budžeta Kosova za svaku fiskalnu godinu.

2.1. Predmet studije

Budući da je projekat DEMOS projekat lokalne samouprave i da je pomogao u procesu izrade zakona o glavnom gradu, u svom planu za 2021. predviđeno je sprovođenje studije o stepenu primene ovog zakona. Stoga je glavni cilj ovog istraživanja pregled i analiza stepena primene Zakona o glavnom gradu, tri godine nakon usvajanja.

2.2. Metodologija i cilj istraživanja

Za izradu ovog izveštaja korišćene su kvantitativne metode za izvođenje rezultata. Osim Zakona o glavnom gradu, sadržaj Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o lokalnim izborima, Zakona o finansijama lokalne uprave, Zakona o policiji, Zakona o zdravstvu, Zakona o javnom redu i sigurnosti, Zakona o Obiliću, Zakona o selu Hoqe e Madhe, Zakona o selu Zym i Hasit, Zakona o javnim preduzećima, Uredbe o osnivanju javnih/lokalnih preduzeća, Srednjoročni okvir budžeta 2020-2020 Ministarstva finansija i takođe analizirani su budžetski trendovi na lokalnom nivou od 2017. do 2021. godine i Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025.

Sledile su kvalitativne metode kako bi se osigurala tačnost podataka i njihova potvrda. Intervjui su vođeni sa načelnicima Opštine Priština, Ministarstva zdravlja, Ministarstva finansija, Opštine Obilić, Carine Kosova, Ministarstva lokalne uprave i predstavnika organizacija civilnog društva. Osim kvalitativne i kvantitativne metode koja se primenjuje u pogledu izvlačenja rezultata, druga korišćena metoda bila je metoda poređenja zakona, predmeta i opština, kao i analiza regulacije statusa u slučaju drugih regionalnih i evropskih glavnih gradova. Ovo je učinjeno kako bi se napravilo poređenje nadležnosti drugih glavnih gradova u odnosu na glavni grad Kosova.

3

PRELIMINARNE INFORMACIJE

Sa teritorijom od 572 km² i populacijom od 198,897³, Priština je najveća opština u Republici Kosovo. Njen status glavnog grada Kosova određen je Ustavom Republike Kosovo. Prema Zakonu o administrativnim opštinskim granicama, Priština ima 42 sela (Zakon br. 03/L-041). Osim centralnih organa, funkcionisanje opštine uključuje i funkcionisanje mesnih zajednica.

Priština se smatra najvećom opštinom u smislu proizvodnje, izgradnje, hotela, trgovine itd. Samo u 2020. godini registrovano je 2960 preduzeća, pri čemu dominiraju delatnosti povezane sa trgovinom (715), a slede one iz profesionalnih delatnosti (493), komunikacija i informacija (349) itd.⁴. Ova je opština i dalje centar diplomatskih i konzularnih službi, kao i središte mnogih kulturnih i sportskih aktivnosti.

Priština, kao i ostale opštine, uređena je Zakonom o lokalnoj samoupravi. Skupština opštine je najviši organ opštine i sastoji se od 51 odbornika. Gradonačelnik je najviše izvršno telo. Ova tela se biraju na slobodnim i neposrednim izborima. Skupština opštine ima mandat da usvoji statut i poslovnik, opštinske propise i njihovo usvajanje, izmene i dopune, b) odobravanje budžeta i investicionih planova; c) odobravanje drugih finansijskih pitanja rezervisanih za skupštinu prema statutu ili poslovniku, itd. Gradonačelnik ima odgovornost da a) predstavlja opštinu i deluje u njeno ime; b) vodi izvršnu vlast opštine i njenu upravu i nadgleda finansijsku upravu opštine; c) vrši sve nadležnosti koje nisu izričito date skupštini opštine ili njenim odborima; d) izvršava akte skupštine opštine itd. Opštinska uprava obavlja funkcije definisane Zakonom o lokalnoj samoupravi⁵, koja se zasniva na načelima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi. Ovaj zakon definiše isključive i delegirane nadležnosti.

2 Opština Priština. Prishtina Online. Grad. Izvor: <https://prishtinaonline.com/qyteti>

3 Statistički godišnjak Republike Kosovo 2021, str. 33. Izvor: <https://ask.rks-gov.net/media/6114/vjetari-statistikor-2021f.pdf>

4 Ibid, str. 205.

5 Zakon o lokalnoj samoupravi, Zakon br. 03 / L-040 (SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / PRIŠTINA: GODINA III / Br. 28/04 JUN 2008). Izvor: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2530>

Komunalne usluge pružaju lokalna javna preduzeća, kao što su; Trafiku Urban (Gradski saobraćaj), **Javno stambeno preduzeće**, Javno preduzeće "Hortikultura", Opštinsko javno preduzeće "Sportmarketing", Autobuska stanica, Prištinski parking, Centralna kuhinja i "TERMOKOS". Usluge upravljanja vodom i otpadom obavljaju regionalne kompanije (Pastrimi i Iber Lepenc).

Sekundarne zdravstvene usluge pružaju centri porodične medicine. Priština nema svoju bolnicu; međutim, hitne usluge za građane Prištine pruža Univerzitetski klinički centar Kosova. U pogledu sigurnosti, osim saveta za sigurnost zajednice, ne postoji posebno telo koje pruža sigurnosne usluge; međutim, njih podržava Kosovska policija.

Usvajanjem Zakona o glavnom gradu, Priština je dobila neke dodatne nadležnosti kako bi efikasnije funkcionisala kao glavni grad. Za sprovođenje ovih odgovornosti dodeljena su dodatna sredstva, odnosno dodatni grant od najmanje 6%. Međutim, ove dodatne nadležnosti još uvek nisu pravilno sprovedene u praksi. To se u nekim slučajevima ogleda kao rezultat političkih promena na centralnom nivou. S druge strane, zbog pandemije tokom 2020. godine sve institucije su mobilisane na upravljanje situacijom, a primena ovih nadležnosti ostavljena je po strani.

Međutim, ni nakon 3 godine nema odgovarajućeg praćenja primene ovog zakona. MALS koji je odgovoran za praćenje opština i koji objavljuje izveštaje o praćenju, uzima u obzir nadležnosti definisane Zakonom o lokalnoj samoupravi. Do sada nema izveštaja ili analiza u vezi sa primenom Zakona o glavnom gradu koji odražava primenu i kašnjenja u primeni ovog zakona. S druge strane, Skupština Kosova, kao zakonodavno telo, nije izvršila takav nadzor. Skupštinska komisija za javnu samoupravu, lokalnu upravu, medije i regionalni razvoj, koja je nadležna za analizu primene ovog zakona, nikada nije zatražila izveštavanje od nadležnih institucija u vezi sa primenom ovog zakona.

Zakon o glavnom gradu daje glavnom gradu veću autonomiju u smislu pružanja javnih usluga, sigurnosti i zdravlja; međutim, sprovođenje će biti predstavljeno u sledećem poglavlju.

4

POSEBNA PRAVA I ODGOVORNOSTI GLAVNOG GRADA

Zakon o glavnom gradu Kosova daje posebna prava i odgovornosti Prištini u poređenju sa drugim opštinama; međutim, većina članova Zakona o Prištini daje prava koja Priština ima kao opština i pre usvajanja ovog zakona.

Posebna prava i odgovornosti se sastoje od sigurnosti, zdravlja, preduzetništva, imovinskih prava, finansijskih i nekih administrativnih prava.⁶

4.1. Simboli glavnog grada

Pravo opština da određuju simbole opština definisano je Zakonom o lokalnoj samoupravi (član 7), koji propisuje da se oni mogu odobriti ili promeniti 2/3 većinom glasova Skupštine opštine. Priština je, kao i druge opštine, odobrila takve simbole i koristi ih za službene potrebe. Međutim, na osnovu Zakona o Prištini, glavni grad ima svoj grb, pečat, amblem i zastavu u skladu sa zakonima o lokalnoj samoupravi i drugim relevantnim zakonima⁷. Nakon usvajanja ovog zakona, nijedan od ovih simbola nije promenjen niti dodat. Svi simboli Prištine i njeni akti imaju naziv opštine Priština, a ne glavni grad Republike Kosovo Priština.

Statut opštine Priština usvojen je 2010. godine i predviđa da je „opština osnovna teritorijalna jedinica lokalne samouprave, u kojoj njeni građani vrše samoupravu u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi”⁸. Nadležnosti i odgovornosti navedene su na sličan način kao i za druge opštine. Kao najviši akt glavnog grada, ne postoji odredba koja sadrži obaveze koje proističu iz Zakona o Prištini. Sadašnji čelnici Prištine smatraju da su simboli finalizovani pre usvajanja

⁶ Zakon br. 06/L-012. Jun 2018. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/3tEVB8C>

⁷ Zakon br. 06/L-012. Jun 2018. Član 6. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/3tEVB8C>

⁸ Član 2, Statut opštine Priština, usvojen 25.02.2010. Izvor: <https://www.pristinaonline.com/uploads/statuti-i-komunes-se-prishtines-2010.pdf>

ja Zakona o glavnom gradu, i nisu smatrali razumnim i nisu preduzeli nikakvu inicijativu da ih promene, naime da koriste oznaku Glavni grad Republike Kosovo - Priština⁹.

4.2. Javna bezbednost u glavnom gradu

Prema Zakonu o Prištini, javna bezbednost se ostvaruje preko Direkcije policije za glavni grad. Ova Direkcija je osnovana na zahtev gradonačelnika glavnog grada, dok Skupština glavnog grada vrši nadzor nad lokalnim sigurnosnim politikama iz nadležnosti glavnog grada. Skupština glavnog grada ima pravo da zatraži od direktora policije glavnog grada da dostavi informacije o bezbednosnoj situaciji.¹⁰

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi, opštinama u kojima živi većinsko srpsko stanovništvo, u okviru proširenih nadležnosti, dozvoljeno je predstavljanje pri izboru komandira dotičnih policijskih stanica, u skladu sa Zakonom o kosovskoj policiji.¹¹ Zakon o kosovskoj policiji precizira da u opštinama u kojima je srpska zajednica najveća etnička zajednica, komandire policijskih stanica i komandire podstanica imenuje Ministarstvo unutrašnjih poslova, na predlog Skupštine opštine i generalnog direktora. Kada je upražnjeno mesto komandira stanice ili komandira podstanice, generalni direktor šalje pisani zahtev Skupštini opštine. Uz zahtev, generalni direktor će takođe dostaviti spisak svih kandidata koji ispunjavaju uslove za to mesto i od Skupštine opštine zahtevati da preporuči najmanje dva kandidata koji ispunjavaju minimalne kriterijume za poziciju sa liste.¹² Prema Zakonu o Prištini, gradonačelnik glavnog grada, nakon usvajanja od strane Skupštine glavnog grada, predložiće generalnom direktoru policije najmanje dva (2) kandidata za direktora Direkcije policije za glavni grad i jedan od njih će preuzeti dužnost komandira policije.¹³ Ova formulacija u Zakonu o glavnom gradu čini nadležnost imenovanja komandira policije posebnom u dva slučaja, za razliku od prakse koja se primenjuje u slučajevima opština sa većinskim srpskim stanovništvom. Prvo: imena za komandira policije predlaže Glavni grad, a ne Direkcija policije, a Direkcija policije ne može odbiti oba predložena imena, već mora odlučiti o jednom od dva imena koja Glavni grad predlaže.¹⁴

Zakon ne precizira koja prava, odgovornosti ili ovlašćenja ima posebna Direkcija policije za glavni grad. Takođe ne precizira od koga će ova direkcija dobiti uputstva za rad na terenu (načelnici Prištine ili načelnici Generalne policijske uprave)¹⁵ a istovremeno nije poznat ni oblik zapošljavanja policajaca koji će služiti glavnom gradu. Štaviše, Zakon o Prištini ne navodi mandat komandira (njegovo / njeno trajanje) i ne otkriva kako će on / ona biti ocenjen ili otpušten, u slučaju neispunjavanja dužnosti.¹⁶ Tehnička pitanja takođe imaju pravne nedostatke, treba li policija namenjena poslovima glavnog grada imati ista vozila, uniforme i opremu kao i redovna policija, ili drugačija.

---

9 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine Muhedinom Nushijem.

10 Zakon br. 06 / L-012. Jun 2018. Član 7. tačka 1.1 do tačke 1.1.6. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3tEvB8C>

11 Zakon br. 03 / L-040. Jun 2008. Član 19. i 23. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3nqm2ei>

12 Zakon br. 04 / L-076. Mart 2021. Član 42. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/32R4obp>

13 Zakon br. 06 / L-012. Juna 2018. Član 7 tačka 1.2. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3tEvB8C>

14 Intervju sa Shkelqimom Jakupijem, direktorom Pravnog odeljenja u Ministarstvu lokalne uprave.

15 "Kohavision" Televizija. Intervju sa gradonačelnikom Prištine Shpendom Ahmetijem. 3:05 minuta. Naslov hronike: Priština bez opštinske policije, tri godine nakon usvajanja Zakona o glavnom gradu. Dana 4. aprila 2021. Izvor:<https://bit.ly/2QMF5VM>

16 Intervju sa Shkelqimom Jakupijem, direktorom Pravnog odeljenja u Ministarstvu lokalne uprave.

Zakonom o glavnom gradu predviđeno je područje sigurnosti koje će ova direkcija imati. Ovo polje nadilazi funkcije i prirodu lokalne samouprave, jer se sigurnosna pitanja odnose na slučajeve ubistva, krađe, pljačke, pretnje, nasilja u različitim oblicima itd.¹⁷ Zakon o kosovskoj policiji precizira da svaka opština na Kosovu mora uspostaviti opštinsko veće za bezbednost zajednice. Svrha Veća za bezbednost je razviti svest o prirodi kriminala, nereda i nasilničkog ponašanja u lokalnoj zajednici, identifikovati zabrinutosti u vezi javne sigurnosti i preporučiti akcione planove za rešavanje ovih problema kroz zajedničke napore opštinskih vlasti, lokalnih zajednica i Policije.¹⁸ Slučaj Albanije pokazuje da opštinska policija u Tirani ima mandat za javni red, ali ne i za javnu sigurnost.¹⁹

Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP), kao organ nadležan za javnu bezbednost, nije preduzelo nikakvu inicijativu za donošenje bilo kakvog pravnog akta koji bi definisao procedure za uspostavljanje i funkcionisanje posebne direkcije u okviru kosovske policije za glavni grad, dok trenutno ne postoji plan kada bi se takav akt mogao pokrenuti. Opština Priština je uputila tri zahteva MUP-u za izradu takvog akta, ali ni u kom slučaju nije dobila odgovor na upućena pisma/zahteve.²⁰

Trenutno, Kosovska policija pomaže opštini Priština u nekim radnjama, ali se to smatra nedovoljnim i nije sasvim prikladno, jer za svaku pomoć koja je potrebna Prištini od policije, policija mora biti obaveštena 72 sata unapred, a takođe, u nekim slučajevima, Opština Priština plaća policajcima njihov prekovremeni rad kada se angažuju za potrebe Glavnog grada.²¹ Godišnji budžet opštine Priština obezbeđuje oko 1 milion evra za potrebe uspostavljanja i funkcionisanja posebne Direkcije kosovske policije koja će služiti glavnom gradu. Ovaj budžet se prenosi iz godine u godinu.²² Nedostatak posebne policije za Glavni grad trenutno postavlja pitanje efikasnosti uređenja javnih prostora za parkiranje, kontinuiranog prometa ilegalnih poreza, neovlašćeno korišćenje javnih prostora od strane uličnih prodavača, korišćenje javne imovine, kao i nekažnjivosti osoba za štetu na javnoj imovini.

4.3. Usluge sekundarne zdravstvene zaštite

Kosovo trenutno ima šest opštih bolnica u kojima gravitira 30 opština na Kosovu, ali samo region Prištine nema nijednu²³, dok sekundarne zdravstvene usluge za građane Prištine pruža Univerzitetski klinički centar Kosova, koji je preopterećen pružanjem usluga građanima drugih opština. To je zbog činjenice da građani često veruju da UKCK nudi bolje usluge, ali u većini slučajeva čak i druge bolnice upućuju pacijente na UKCK kao hitne slučajeve i radi boljeg lečenja. Zakon o glavnom gradu predviđa da Priština može pružati sekundarne zdravstvene usluge i osnovati opštu bolnicu koja bi bila pod upravom glavnog grada.²⁴

Što se tiče izgradnje prištinske bolnice, neke preduzete inicijative nisu ostvarene. U septembru

---

17 Intervju sa Sadri Rrmoku, koordinatorkom projekta u Kosovskom institutu za lokalnu samoupravu.

18 Zakon br. 04 / L-076 o policiji. Član 7. Izvor:<https://bit.ly/3f13gsA>

19 Zakon br. 8224 o komunalnoj policiji. Izvor: <https://bit.ly/3knYAiM>

20 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine, Muhedinom Nushijem.

21 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine, Muhedinom Nushijem.

22 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine, Muhedinom Nushijem.

23 Državni portal Kosova. Zdravstvene institucije na teritoriji Kosova. List. Izvor:<https://bit.ly/3u03MMë>

24 Zakon br. 06 / L-012. Juna 2018. Član 7 tačka 1.2. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3tËvB8C>

2019. godine, ministar javne uprave, Mahir Yagcilar, u koordinaciji i prisustvu bivšeg ministra zdravlja Urana Ismailija i predstavnika kompanije ICME, potpisali su sporazum o pokretanju Studije izvodljivosti za Bolnicu Priština. Studija izvodljivosti je bila zamišljena kao prvi korak, a zatim se pristupilo izradi projekta i izgradnji bolnice. Prethodno, 4. aprila 2019. godine, ministar zdravlja, Uran Ismaili, zajedno sa ministrom javne uprave, Mahirom Yagcilarom, potpisali su Memorandum o razumevanju za početak izgradnje prištinske bolnice, kojim su utvrđene institucionalne obaveze za brzu i efikasnu realizaciju projekta.²⁵

Prema Memorandumu, projekat bi se sproveo u četiri faze: 1. Sprovođenje studije potreba i procene kapaciteta; 2. Osnivanje Opšte bolnice glavnog grada, kako je definisano Zakonom o glavnom gradu; 3. Izrada detaljnog građevinskog projekta na osnovu Studije; 4. Izgradnja objekta na osnovu detaljnog projekta, kao i stručni nadzor u fazi izgradnje. Ministarstvo javne uprave izdvojilo je 500 hiljada evra za studiju izvodljivosti. Međutim, tada je bilo predviđeno da će troškovi i kapacitet bolnice biti određeni studijom izvodljivosti koju će voditi Ministarstvo javne uprave. U 2020. godini predviđeni iznos budžeta preraspoređen je u druge projekte.²⁶

Ministar Yagcilar i ministar Ismaili tada su izjavili da će ovaj projekat biti finalizovan u roku od 5 meseci. U predviđenom periodu pala je Haradinajeva vlada, koja je nakon izbora 6. oktobra 2019. godine predala mandat Vladi Kurtija 1, koja se nakon prijema mandata suočila sa pandemijom COVID-19. Zbog vanredne situacije u javnom zdravlju koju je doneo COVID-19, ovaj projekt i ove dosadašnje inicijative (maj 2021.) nisu postigle novi napredak.²⁷ Međutim, čak ni u programu Vlade Kurti II (2021. - 2025.) nisu predviđeni nikakvi koraci niti radnje u izgradnji ove bolnice.²⁸

S druge strane, Opština Priština još uvek nije planirala lokaciju za izgradnju ove bolnice, nije uključena u budžet za 2021. godinu, a osim toga, još uvek nema inicijative za procenu potencijala ljudskih resursa koji su potrebni za uspostavljanje radi održavanja primarne zdravstvene zaštite, ali i za razvoj sekundarne zdravstvene zaštite.²⁹

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi, opštine Severna Mitrovica, Gračanica i Štrpce imaju nadležnosti za pružanje sekundarne zdravstvene zaštite, uključujući registraciju i licenciranje zdravstvenih ustanova, zapošljavanje, isplatu plata i obuku osoblja sekundarne zdravstvene zaštite.³⁰ Nadležnost data Prištini, prema Zakonu o glavnom gradu, pored prava na sekundarnu zdravstvenu zaštitu, ne uključuje odgovornost za izdavanje licenci i ne pominje oblast plata i oblast obuke. Prema Zakonu o zdravlju Kosova, opštine (isključujući Severnu Mitrovicu, Gračanicu i Štrpce) nemaju pravo na licenciranje zdravstvenih usluga. Sve zdravstvene ustanove mogu započeti sa radom nakon odobrenja Ministarstva ili tela koje je ono ovlastilo, a to se sprovodi definisanjem specifičnih radnih uslova u pogledu prostora, stručnog osoblja i medicinske opreme.³¹

25 Odgovor Ministarstva zdravlja na zahtev za pristup javnim podacima. Faik Hoti. Dana 28.04.2021.

26 Ibid

27 Odgovor Ministarstva zdravlja na zahtev za pristup javnim podacima. Faik Hoti. Dana 28.04.2021.

28 Vlada Kosova. Kancelarija premijera. Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025. Izvor:<https://bit.ly/3oKĚJFO>

29 Kohavision Television. Naslov hronike: Priština bez bolnice traži da se ne zatvore službe u UKCK. Dana 19.03.2021. Izvor:<https://bit.ly/3ehPphd>

30 Zakon br. 03 / L-040. Jun 2008. Član 20. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3npm2ei>

31 Zakon br. 04 / L-125 o zdravlju. Član 42. Službeni list Republike Kosovo. Maj 2013. godine. Izvor:<https://bit.ly/3frz9tv>

4.4. Javne usluge

Zakon o javnim preduzećima na Kosovu propisuje da se svako novo preduzeće u javnom vlasništvu sa nacionalnim, regionalnim ili lokalnim delokrugom može osnovati samo ako ga Vlada prethodno odobri.³² Vlada Kosova je 2013. godine usvojila uredbu o kriterijumima za osnivanje preduzeća u lokalnom javnom vlasništvu, ali čak i u ovoj uredbi pravo na preispitivanje/odbijanje ili odobravanje uslova za osnivanje javnog / lokalnog preduzeća pada na vladu. Opštine će podneti JPNPJV (Jedinica za politiku i nadgledanje preduzeća u javnom vlasništvu u okviru Ministarstva ekonomije) zahteve za osnivanje lokalnih javnih preduzeća. Nakon razmatranja zahteva opština, JPNPJV ih prosleđuje Ministarskoj komisiji za javna preduzeća. Ako ministarski odbor zaključi da su kriterijumi ispunjeni, on će zahtev za odobrenje poslati Vladi Kosova.³³

Zakon o glavnom gradu definiše pravo na osnivanje i upravljanje lokalnim javnim preduzećima koja posluju samo na teritoriji glavnog grada. Osnivanje novog lokalnog javnog preduzeća u glavnom gradu vrši se na predlog gradonačelnika glavnog grada, praćeno poslovnim planom i finansijskom analizom i usvaja se 2/3 većinom glasova članova Skupštine glavnog grada. Za razliku od procedura utvrđenih Zakonom o javnim preduzećima i podzakonskim aktima, za postupke osnivanja preduzeća u lokalnom javnom vlasništvu u glavnom gradu nije potrebna saglasnost Vlade.³⁴

Do sada je izvršeno osnivanje javnog / lokalnog preduzeća “Centralna kuhinja” i funkcionisanje javnog / lokalnog preduzeća “Prishtina Parking”. Oba ova preduzeća imaju za cilj pružanje usluga građanima glavnog grada. Lokalno javno preduzeće “Centralna kuhinja” osnovano je u junu 2019. godine sa ciljem da obezbedi hranu za vrtiće u glavnom gradu, dok je u drugoj fazi planirano pripremanje hrane za učenike nižih srednjih škola. Javno preduzeće “Prishtina Parking” započelo je upravljanje javnim prostorima namenjenim parkiranju i odredilo je naknadu za parkiranje vozila. Sredstva od taksi za parkiranje su vlastiti prihodi Glavnog grada i njima se upravlja u skladu sa Zakonom o finansijama lokalne samouprave.

4.5. Imovina glavnog grada

Imovinska pitanja su druga nadležnost definisana Zakonom o glavnom gradu. Zakon navodi da će se pokretna i nepokretna imovina koja je u vlasništvu opštine Priština, stupanjem na snagu ovog zakona, upisati u vlasništvo glavnog grada. U opštini postoji pet vrsta imovine: privatna svojina, opštinska svojina, javna svojina (kojom upravljaju preduzeća u javnom vlasništvu: KEK, PTK), društvena svojina (kojom upravlja Kosovska agencija za privatizaciju) i imovina registrovana na ime regionalne imovine preduzeća (vodospredavanje). Opština isključivo upravlja samo opštinskom imovinom.³⁵ Zakon o dodeli na korišćenje i zamenu opštinske nepokretne imovine propisuje da se pod nepokretnom imovinom opštine podrazumeva nepokretna imovina upisana na ime opštine u službeni katastarski registar.³⁶

---

32 Zakon br. 03 / L-087 o javnim preduzećima. Član 11. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3hDSXg2>

33 Uredba br. 02/2013 o kriterijumima za osnivanje lokalnih javnih preduzeća i učešću opština u upravnim odborima regionalnih vodovodnih preduzeća. Službeni list Republike Kosovo. Član 6. Izvor:<https://bit.ly/3uEGAzk>

34 Zakon br. 06 / L-012. Jun 2018. Član 7. Tačke 1.3.1 do 1.3.4. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3tEVB8C>

35 Vlada Kosova. Kancelarija premijera. Nacionalna strategija Kosova o imovinskim pravima. 2016. Stranice 23 do 29. Izvor:<https://bit.ly/3bSF21X>

36 Zakon br. 06 / L-092 o dodeli na korišćenje i razmenu opštinske nepokretne imovine. April 2019. Član 3. Službeni list Republike Kosovo, izvor:<https://bit.ly/3ububX6>

Odredbe ovog zakona primenjene su u slučaju bivše robne kuće “Germia” koja je sada registrovana kao vlasništvo glavnog grada, kao i prostora u i oko fabrike “IMN Kosova”, nekada poznate kao “Ciglana” koji je prešao u vlasništvo glavnog grada.³⁷

Zakon o glavnom gradu takođe navodi da nadležni katastarski organi po službenoj dužnosti ispravljaju katastarske i imovinske podatke radi prenosa vlasništva sa opštine Priština na ime glavnog grada.³⁸ Međutim, postoji pravna nejasnoća u čemu je razlika u ovom slučaju između bivše opštinske imovine i imovine predviđene zakonom kao vlasništvo glavnog grada.³⁹ Ovo nije dovelo do korekcije katastarskih podataka o vlasniku opštinske imovine.

4.6. Zamenici gradonačelnika glavnog grada i pomoćno osoblje

Za razliku od drugih opština, koje prema Zakonu o lokalnoj samoupravi imaju pravo da imaju zamenika gradonačelnika, Zakonom o glavnom gradu Priština može imati dva zamenika gradonačelnika koje imenuje gradonačelnik.⁴⁰ Stupanjem na snagu ovog zakona, gradonačelnik Prištine je imenovao jednog zamenika gradonačelnika.

Gradonačelnik može imenovati i do pet savetnika, koji ga savetuju u vršenju njegovih dužnosti i odgovornosti, koje imenuje i razrešava gradonačelnik. Zakonom o glavnom gradu uređena su i kadrovska mesta u kabinetu gradonačelnika. Administrativno osoblje gradonačelnika uključuje: šefa kabineta, administrativnog pomoćnika i službenika za logistiku. Zaposleni u kabinetu gradonačelnika nisu civilni službenici i njihov mandat prestaje istekom mandata gradonačelnika.⁴¹ Na ovom pravnom osnovu, gradonačelnik Prištine je imenovao tri odbornika koji pomažu / savetuju gradonačelnika o javnoj politici na lokalnom nivou.⁴²

4.7. Dodatni porezi

Još jedan zastoj koji proizlazi iz Zakona o Prištini ima veze sa članom 19. tačka 8, koja kaže da Priština nameće dodatne poreze glavnom gradu. Ova stagnacija se takođe manifestuje u nejasnoćama jer Zakon ne precizira o kojim se porezima radi, a takođe i organima nije jasno da li Ministarstvo lokalne samouprave ili Opština Priština treba da donesu podzakonski akt koji bi precizirao detalje ovog prava Glavnog grada.⁴³

---

37 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine Muhedinom Nushijem.

38 Zakon br. 06 / L-012. Jun 2018. Član 18. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3tEVB8C>

39 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine Muhedinom Nušomi.

40 Zakon br. 03 / L-040. Jun 2008. Član 60. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3nqm2ei>

41 Zakon br. 06 / L-012. Jun 2018. Član 15. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:<https://bit.ly/3tEVB8C>

42 Intervju sa Avni Zukom. Šef osoblja u opštini Priština.

43 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine Muhedinom Nušom.

4.8. Služba Skupštine Glavnog grada

Zakon o glavnom gradu u članovima 11. i 12. govori o organizaciji i funkcijama Skupštine opštine glavnog grada. Sadržaj ovih članova takođe je definisan u Zakonu o lokalnoj samoupravi, odnosno članovima 35, 36, 39, 40. i članu 51, koji u potpunosti regulišu organizaciju, delokrug i mandat skupština opština. Za razliku od Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakon o glavnom gradu propisuje da Skupština glavnog grada ima stručnu službu sa statusom civilnog službenika koju čine šef službe Skupštine, pravni službenik i zapisničar. Struktura rada i zaposleni u Skupštini opštine Priština se nije promenila u odnosu na prvi period i nakon usvajanja Zakona o Prištini. Struktura zaposlenih u Skupštini opštine Priština regulisana je na nivou sektora (skupštinski sektor), a sektor je sastavni deo Opšte direkcije za administraciju. Ovaj sektor se sastoji od sedam zaposlenih koji rade na pozicijama višeg službenika Skupštine, službenika, koordinatora, pomoćnika i prevodioca / tumača.⁴⁴ Nakon usvajanja Zakona o glavnom gradu, položaji i broj zaposlenih u Skupštini opštine Priština se nisu promenili.⁴⁵

4.9. Dekoncentracija administrativnih usluga

Zakon o glavnom gradu definisao je pravo Prištine da se administrativne usluge mogu preneti kao usluge lokalnim zajednicama (član 16, stav 3). Dekoncentracija administrativnih usluga na lokalnom nivou u Prištini počela je 2014. godine i završena je u drugoj polovini 2016. godine, dve godine pre nego što je Zakon o Prištini dobio odobrenje u Skupštini Kosova.⁴⁶ Priština je trenutno podeljena na 33 mesne zajednice, 14 se nalazi u urbanim delovima grada, dok 19 u ruralnim područjima.⁴⁷ U 2016. u ovim mesnim zajednicama preneseno je pravo na izdavanje po 13 različitih vrsta dokumenata koji su pre ove godine mogli biti dobijeni samo sa šaltera glavne opštinske zgrade. Dokumenti izdati u ovim lokalnim zajednicama su sledeći: sertifikat o ličnoj karti za strane državljane (za privremenu ličnu kartu), sertifikat o pasošu, sertifikat o prebivalištu i boravištu, sertifikat o socijalnoj pomoći, sertifikat o upisu u školu i vrtić, sertifikat zahteva za vizu, sertifikat o putovanju, sertifikat o penziji, sertifikat o registraciji vozila, sertifikat venčanih, sertifikat o promeni prebivališta, sertifikat o državljanstvu i sertifikat o izdržavanju porodice za strane državljane.⁴⁸ Nakon usvajanja Zakona o Prištini, ne postoje druge nadležnosti koje su prenesene na lokalne zajednice.

4.10. Finansiranje glavnog grada

Što se tiče finansiranja, Priština je dobila dodatne grantove, pored redovnih grantova koji se dodeljuju opštinama. Glavnom gradu se za svaku fiskalnu godinu dodeljuje poseban grant u iznosu od najmanje šest procenata ukupnog opštinskog granta, definisanog Zakonom o finansijama lokalne uprave. Ova alokacija uzima kao referencu samo vrednost opšteg granta

---

44 Intervju sa šefom osoblja u opštini Priština, Avni Zuka

45 Ibid.

46 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine Muhedin Nushi.

47 Opština Priština. Spisak predsednika i odbora mesnih zajednica. Izvor: <https://bit.ly/3feK0lc>

48 Opština Priština. Odeljak vesti 2014. Izvor: <https://bit.ly/3hUv9o7>

opština i ne dobija se iz ovog granta, već se posebno izdvaja iz centralnog budžeta. Posebni grant za glavni grad prenosi se na opšti grant i svi troškovi se vrše iz ove budžetske linije.

Troškovi za obavljanje dodatnih nadležnosti glavnog grada predviđeni Zakonom o glavnom gradu predviđeni su u redovnim budžetskim izdvajanjima utvrđenim centralnim budžetom. Sekundarna zdravstvena zaštita se tretira u okviru granta za zdravlje i nije obuhvaćena dodatnim grantovima za glavni grad. Ministarstvo finansija od 2019. godine u budžetu predstavljenom Skupštini Kosova obezbedilo je grantove uključene u Zakon o glavnom gradu.⁴⁹ Glavni grad je dužan da svaku fiskalnu godinu podnese planiranje granta Glavnom gradu za dodatne nadležnosti u skladu sa rokovima koje je odredilo Ministarstvo finansija.⁵⁰ S druge strane, Priština godišnje podnosi Ministarstvu finansija izveštaj u vezi sa raspodelom sredstava koja će dobiti iz Zakona o glavnom gradu.⁵¹ Zakon o glavnom gradu daje Prištini značajan budžetski iznos na godišnjem nivou, a svrha ovog granta je navedena u zakonu za pokrivanje potreba glavnog grada u sprovođenju zakona, ali i za povećanje efikasnosti javnih usluga.

Na Kosovu, samo Priština nema odvojene budžetske prihode, osim grantova za svaku opštinu. Na severu Kosova postoje četiri opštine (Leposavić, Zubin Potok, Zvečan i Severna Mitrovica) koje ostvaruju posebne prihode putem carinjenja robe u tačkama 1 i 31 (Brnjak i Jarinje), a prihodi od te robe namenjeni su kao direktni prihodi za severne opštine, inače poznate kao fond za sever.⁵² Tokom 2020. godine sa ovih tačaka ocarinjena je roba u vrednosti od 800 hiljada evra.⁵³

Opština Obilić takođe ima posebne budžetske prihode, a za ovu opštinu je u decembru 2016. godine usvojen poseban zakon. Ova opština (Obilić) takođe sa odobrenim zakonom precizno definiše područje koje se smatra ugroženim zagađenjem, a predviđa i da ovo područje ima jeftinije tarife za električnu energiju, povoljan pristup zapošljavanju u elektranama, pristup parnim elektranama za priključenje na sistem kogeneracije (grejanja), kao i prikupljanje naknada na minerale od strane relevantne institucije, 20% vrednosti ove naknade se preraspodeljuje iz centralnog budžeta za opštinski budžet Opštine.⁵⁴ Tokom 2018. godine i nadalje, opština Obilić koristila je zakupnine minerala do 5 miliona evra godišnje.⁵⁵ Sa stanovišta lokalne uprave na Kosovu, ne samo da Priština ima koristi od posebnih budžetskih prihoda, već i Obilić (od naknada za minerale elektrana), Prizren (za istorijsko područje grada), Orahovac (iz Zakona o selu Velika Hoča) i Dragaš (iz oblasti Zjum Has)

Prema formuli za dodelu grantova jedinicama lokalne samouprave na Kosovu, Prizren, Orahovac i Dragaš dobijaju dodatni iznos sredstava iz centralnog budžeta, Prizren zbog istorijskog centra, Orahovac zbog sela Hoča i Dragaš zbog Zjum regiona. Za istorijsko područje Prizrena postoji poseban zakon usvojen u julu 2012.⁵⁶ Takođe za selo Velika Hoča i Zjum Has.⁵⁷

49 Vlada Kosova. Ministarstvo finansija i transfera. Budžetski cirkular 2020 - 2021. str. 12. Izvor: <https://bit.ly/3h1vC7y>

50 Zakon br. 06 / L-012. Jun 2018. Član 19. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/3tEVB8C>

51 Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine Muhedin Nushi.

52 Državna revizorska služba. Sprovođenje preporuka izveštaja "Fond za razvoj" i efekti fonda. Strane 1 i 5. 2017. Izvor: <https://bit.ly/3nME5N8>

53 Carina Kosova. Zahtev za pristup javnim podacima. Adriatic Stables. Datum 26.04.2021

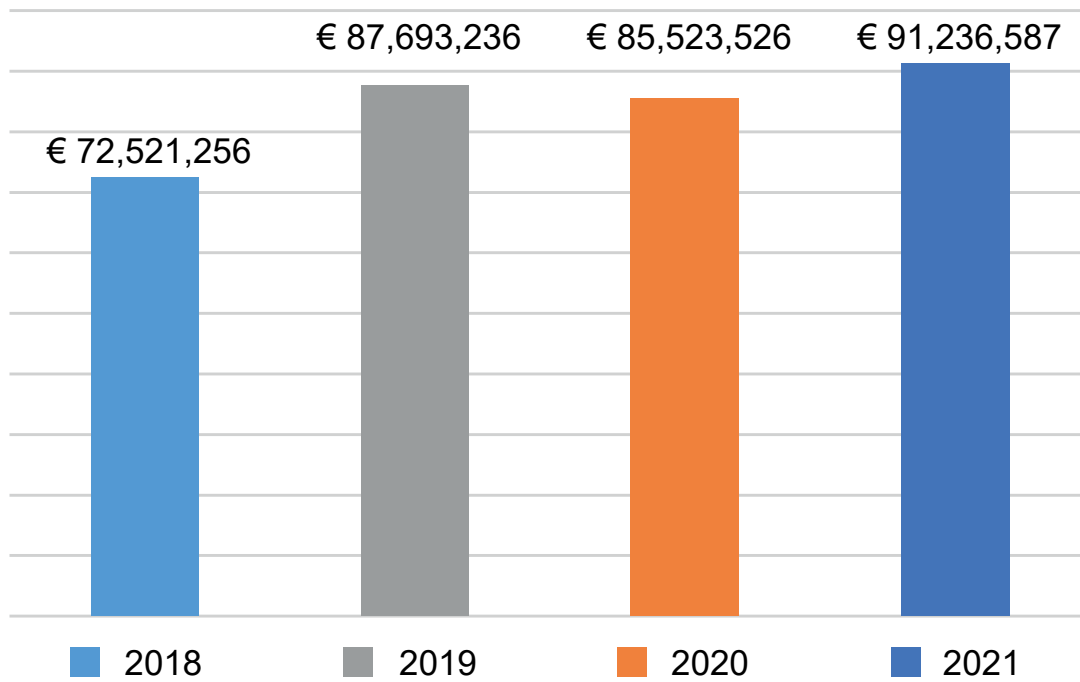
54 Zakon br. 05 / L-044. Ekološki ugroženo područje Obilića i okoline. Decembar 2016. Član 5 i 6. Izvor: <https://bit.ly/33hdnCV>

55 Intervju sa Abdurrahman Krasniqi, šefom kabineta gradonačelnika Obilića.

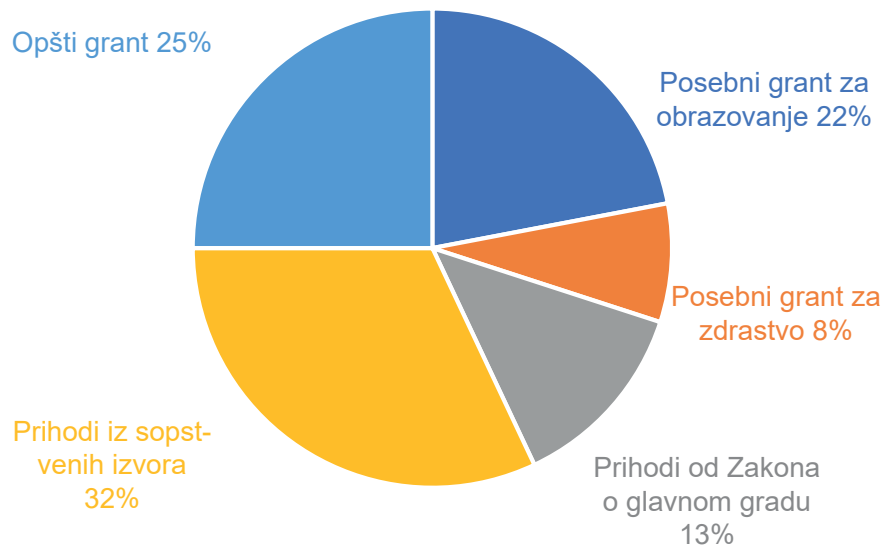
56 Zakon br. 04/L-066. Istorijski centar Prizrena. Jul 2012. Izvor: <https://bit.ly/3ukeT3e>

57 Zakon br. 04/L-62. Za selo Velika Hoča. Jul 2012. Izvor: <https://bit.ly/3unuEGs> i Zakon br. 04/L-196. Zjum Has. Izvor: <https://bit.ly/3ejil33>

Godišnji budžet opštine Priština, pre i posle
usvajanja Zakona o glavnom gradu

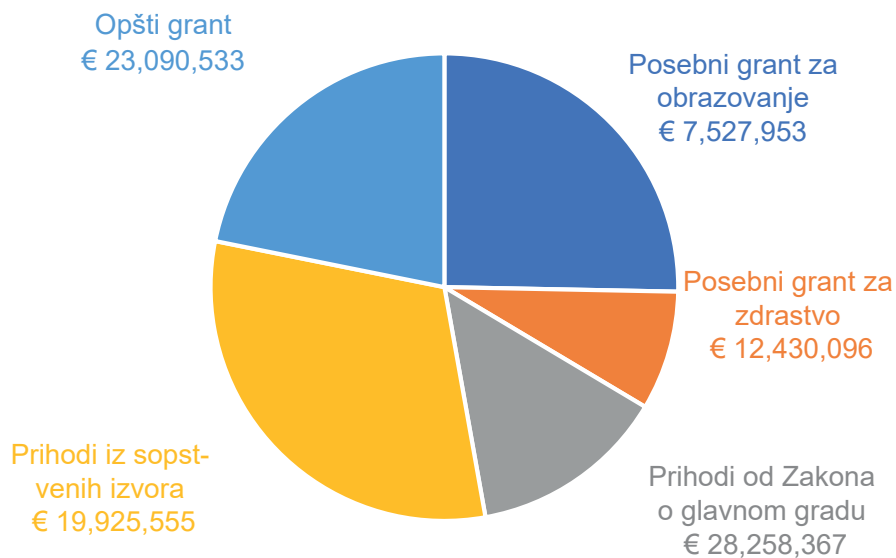

Budžet glavnog grada u procentima po kategorijama (2021)

Izvor: Opština Priština (Srednjoročni okvir troškova 2020 -2022)

Budžet glavnog grada na osnovu ukupnih iznosa po kategorijama (2021)

Izvor: Opština Priština (Srednjoročni okvir troškova 2020 -2022)

Tabela 1. Predstavlja nivo sprovođenja odgovornosti proizašlih iz Zakona o glavnom gradu

Član	Sadržaj	Ispunjeno	Nije ispunjeno	Delimično ispunjeno
Član 6	Glavni grad ima svoj grb, pečat, amblem i zastavu		X	
Član 7	Policija osniva Direkciju policije za glavni grad		X	
Član 7	Glavni grad ima nadležnosti za sekundarnu zdravstvenu zaštitu		X	
Član 7	Glavni grad osniva Opštu bolnicu glavnog grada		X	
Član 7	Glavni grad osniva i upravlja lokalnim javnim preduzećima	X		
Član 13	Skupština Glavnog grada ima stručnu službu sa statusom civilnog službenika koju čine šef službe Skupštine, pravni referent i zapisničar		X	
Član 15	Gradonačelnik glavnog grada ima dva (2) zamenika gradonačelnika	X		
Član	Gradonačelnik može imenovati do pet (5) savetnika	X		
Član 15	Gradonačelnikovo administrativno osoblje uključuje: šefa kabineta, administrativnog pomoćnika i službenika za logistiku.	X		
Član 16	Glavni grad dekoncentrisao je administrativne usluge		X	
Član 18	Pokretna i nepokretna imovina u vlasništvu opštine Priština registrovana je u vlasništvu Glavnog grada.		X	
Član 18	Nadležna katastarska tela ispravljaju katastarske i imovinske podatke radi prenosa vlasništva sa opštine Priština u ime Glavnog grada.		X	
Član 18	Glavni grad ima pravo da zaključuje sporazume sa Vladom o imovinskim pitanjima	X		
Član 19	Glavnom gradu Kosova se dodeljuje dodatni grant u iznosu od najmanje šest procenata (6%) od ukupnog granta opština	X		
Član 19	Troškovi za obavljanje dodatnih nadležnosti glavnog grada predviđeni ovim zakonom predviđeni su u redovnim budžetskim izdvajanjima utvrđenim centralnim budžetom.	X		
Član 19	Glavni grad je u obavezi da svake fiskalne godine podnese planiranje granta Glavnom gradu radi dodatnih nadležnosti	X		
Član 19	Glavni grad nameće dodatne poreze o glavnom gradu		X	

5

MEĐUNARODNE PRAKSE REGULISANJA STATUSA GLAVNOG GRADA

Konkretno, organizacija i funkcionisanje glavnih gradova u većini zemalja regulisano je na osnovu državnih nivoa vlasti. U većim zemljama, kao što je to slučaj sa Nemačkom⁵⁸ i Austrijom⁵⁹ kao saveznom državama, glavni gradovi takođe čine pokrajinu u kojoj gradska/pokrajinska organizacija ima različite organizacione strukture, dok su opštinske nadležnosti potpuno decentralizovane. U nekim drugim zemljama, regionalna podela zemlje stvara mogućnosti za stvaranje različitih struktura za koordinaciju i kreiranje politika za lokalne uprave, kao u slučaju Hrvatske.⁶⁰

U nastavku će biti predstavljena regulacija statusa Bratislave, Skoplja i Tirane, kako bi se oslikalo kako je njihova regulacija izvršena, koje su nadležnosti, finansiranje i administrativna podela ovih gradova.

5.1. Grad Bratislava

Narodna skupština Slovačke usvojila je Zakon o glavnom gradu Slovačke, Bratislavi, koji definiše poseban status među ostalim gradovima u zemlji. Na opštinskom nivou, Bratislavom upravljaju neposredno izabrani gradonačelnik i Gradsko veće, koje je predstavničko telo. Bratislava ima dvostruku strukturu tela, onih na gradskom nivou i podopštinskih tela 17 okruga. Svaki okrug funkcioniše kao grad i uglavnom sledi zakonske odredbe za ostale slovačke gradove. Predstavnici na nivou grada odlučuju o najvažnijim pitanjima koja se tiču grada u celini.

58 The Governing Mayor. The Constitution of Berlin of 23 November 1995, as amended as of 22 March 2016. Source:<https://www.berlin.de/rbmskzl/en/the-governing-mayor/the-constitution-of-berlin/> (Accessed on: June 15, 2021)

59 Information can be found at: <https://www.wien.gv.at/> (Accessed: June 20, 2021)

60 Law of the Republic of Croatia on the City of Zagreb. Source:<https://www.legislationline.org/documents/id/5864> (Accessed on: June 20, 2021)

Gradsko veće odlučuje o svim pitanjima vezanim za nadležnosti na gradskom nivou, kao što su: ekonomsko, kulturno i društveno planiranje, gradski javni prevoz, izgradnja i održavanje lokalnih puteva, vodosnabdevanje i kanalizacija, sakupljanje, transport i odlaganje otpada, kao i ulična rasveta. Država može delegirati i druge nadležnosti za koje se početno izdvajaju sredstva. Gradsko veće odobrava gradski budžet i utvrđuje sve uslove lokalnih taksi u okviru svojih nadležnosti.

Grad Bratislava podeljen je na 17 okruga. Na nivou okruga, izvršni direktor je gradonačelnik gradskog okruga. Broj okružnih odbornika varira od okruga do okruga, dok je trenutna politika da se njihov broj postupno smanjuje. Opštinske odbornike biraju svi stanovnici, čije je glavno prebivalište u okrugu, na mandat od četiri godine. Okružna veća obavljaju svoje dužnosti prema zajedničkim pravilima u odnosu na gradsko veće gradova u Slovačkoj. Izbori za okružne institucije obično se održavaju istovremeno sa izborima za gradske institucije. Tokom ovih izbora bira se gradonačelnik okruga. Izvršno telo gradonačelnika okruga i lokalno predstavničko telo (Okružno veće). Okružno veće samostalno odlučuje o najvažnijim pitanjima na nivou okruga, uključujući budžet i lokalne poreske uslove u okrugu. Statut Bratislave predviđa da okružna veća obavljaju sledeće dužnosti: upravljanje okružnim budžetom, okružnim imanjem i upravljanje nekretninama, upravljanje lokalnim porezima u nadležnosti okruga, održavanje i izgradnja prostorija, puteva i upravljanje i održavanje lokalnih istorijskih spomenika. Nadležnosti koje delegira država za koje okruzi primaju državna sredstva dodaju se izvornim nadležnostima. Nadležnosti koje delegira država uključuju socijalnu pomoć, brigu o bolesnim i osobama sa invaliditetom i upravljanje dozvolama za ribolov i lov. Svaki okrug ima svoje poreze i određuje poresku stopu.

5.2. Grad Skoplje

Grad Skoplje je jedinstven slučaj u lokalnoj upravi Severne Makedonije gde su lokalne nadležnosti strogo podeljene između vlasti grada Skoplja, kao zajednice od deset opština i vlasti ovih deset opština. Grad Skoplje, u oblastima iz svoje nadležnosti, odobrava i predviđa primenu jedinstvenih propisa, osigurava isti nivo usluga i jednak pristup građanima, primenjujući iste standarde. Grad Skoplje, u skladu sa zakonom, u skladu sa načelom supsidijarnosti, ima pravo na svojoj teritoriji izvoditi radove od javnog interesa od značaja za grad Skoplje, koji nisu isključeni iz njegove nadležnosti, ili nisu u okviru nadležnosti državnih organa.

Organi Grada Skoplja i opština u gradu Skoplju su Veće i Gradonačelnik. Gradsko veće Skoplja je predstavničko telo građana koje ima ovlašćenja donositi odluke iz nadležnosti Grada Skoplja. Gradsko veće Skoplja sastoji se od 45 članova izabranih na opštim, neposrednim i slobodnim izborima. Gradonačelnik je predstavničko i izvršno telo u jedinici lokalne samouprave. U obavljanju poslova iz nadležnosti Grada i opština u gradu Skoplju, veća i gradonačelnici uspostavljaju međusobnu saradnju, posebno putem: razmene materijala iz svoje nadležnosti radi međusobnog informisanja ili davanja saglasnosti, održavanja zajedničkih saslušanja radi istrage pitanja iz njihove nadležnosti i od zajedničkog interesa, pokretanje akata i mera za uređivanje pitanja od interesa za grad itd.

Grad Skoplje i opštine u gradu Skoplju finansiraju se iz izvora vlastitih prihoda, prihoda od poreza, prihoda iz državnog budžeta, prihoda od kamata na dugove u skladu sa zakonom i drugih prihoda utvrđenih zakonom. Zbog obezbeđenja jednakih uslova za finansiranje opština u gradu Skoplju i radi zadovoljenja zajedničkih potreba građana u gradu Skoplju, postoji zajednički fond grada Skoplja i opština u gradu Skoplju, koji se formira od sredstava poreza na dohodak građana, opštinskih taksi za firme i opštinskih taksi za korišćenje puteva vozilima, prevoznim sredstvima i vozilima sa prikolicom i drugim sredstvima. Grad Skoplje i opštine na teritoriji grada Skoplja ostvaruju prihod u okviru Zajedničkog fonda u skladu sa metodologijom za raspodelu sredstava iz Zajedničkog fonda koju je odobrilo Ministarstvo finansija. Gradu Skoplju je dozvoljeno da postavi višu stopu poreza na imovinu (0,05%) iznad nivoa utvrđenog zakonom, višu stopu poreza na promet nekretnina od najniže stope poreza na promet nekretnina, definisane zakonom, do najviše maksimalno (1%) itd.⁶¹.

5.3. Opština Tirana

Opština Tirana predstavlja administrativno-teritorijalnu jedinicu i zajednicu stanovnika sa posebnim statusom. Organi opštine Tirana su sledeći: a) Opštinsko veće kao predstavničko telo opštine. b) Gradonačelnik kao izvršno telo opštine. Gradsko veće i gradonačelnika direktno bira narod neposrednim izborima.

Opštinsko veće i načelnik uživaju prava, obavljaju funkcije i izvršavaju odgovornosti određene opštinama u zakonu „o organizaciji i funkcionisanju lokalne uprave“. U opštini Tirana postoji 11 opštinskih jedinica lokalne samouprave koje imaju definisan status. U opštinskoj jedinici predstavnička tela su: a) veće opštinske jedinice kao predstavničko telo opštinske jedinice, b) načelnik kao izvršno telo opštinske jedinice. Organi opštinske jedinice biraju se neposrednim izborima. Broj članova veća opštinske jedinice određuje župan u zavisnosti od broja stanovnika, na osnovu podataka nadležnih kancelarija za civilni status (do 30.000 stanovnika, 19 članova, od 30.000 do 50.000 stanovnika 23 člana, i više 50.000 stanovnika 27 članova)

Opštinska jedinica odobrava, sprovodi i upravlja svojim budžetom u skladu sa važećim zakonodavstvom. Budžet opštinske jedinice se stvara iz sopstvenih prihoda i iz dela koji se finansira iz budžeta opštine Tirana, prema definiciji Opštinskog veća. Njeni prihodi osigurani su od naknada za usluge koje jedinica obavlja za funkcije koje ima, prema nivoima koje je odredilo Opštinsko veće Tirane, od poklona, pomoći, novčanih kazni i ostalog, definisanih u relevantnom zakonu. Uslovna sredstva iz opštine dodeljuju se opštinskim jedinicama u skladu sa funkcijama, pravima i dužnostima datim opštinskoj jedinici, kao i za ispunjavanje funkcija i odgovornosti koje je poverilo opštinsko veće.

Veće opštinske jedinice organizuje unutrašnju finansijsku kontrolu. Svaka opštinska jedinica podleže kontroli opštine Tirana i spoljnoj finansijskoj kontroli, u skladu sa pravilima utvrđenim zakonom. Veće opštinske jedinice ima sledeća prava i dužnosti: a) odobrava interni pravilnik o svom funkcionisanju, b) bira i razrešava predsednika i zamenika predsednika veća, c) imenuje i razrešava sekretara veća, d) odobrava budžet opštinske jedinice i njegove izmene itd.

---

⁶¹ Zakon o gradu Skoplju. Izvor: <http://mls.gov.mk/images/laës/Ligij%20per%20qytetin%20e%20Shkupit.pdf> (Pristupljeno: 28. juna 2021)

Gradonačelnik opštinske jedinice ima sledeće dužnosti i odgovornosti: a) sprovodi akte veća opštinske jedinice, b) preuzima mere za pripremu sednice veća u skladu sa dnevnim redom koji je postavilo veće, kao i za probleme koje on sam traži, c) izveštava veće o ekonomskoj i finansijskoj situaciji kad god to veće zatraži, ali ne manje od jednom u 6 meseci, d) izveštava veće kad god to zatraži od njega u vezi sa problemima koja se tiču nadležnosti i zadataka jedinice, e) imenuje i razrešava potpredsednika opštinske jedinice, f) imenuje i razrešava osoblje njene uprave, osim ako zakonom nije drugačije određeno, g) ostvaruje prava i osigurava ispunjenje svih obaveza koje su na teret opštinske jedinice itd.⁶²

---

⁶² Zakon br. 8654, od 31.7.2000., o organizaciji i funkcionisanju opštine Tirana. Izvor: <https://portavendore.al/ep-content/uploads/2018/04/LIGJI-8654-DATE-31.7.2000-PER-ORGANIZIMIN-DHE-FUNKSIONIMIN-E-BASHKISE-SE-TIRANES-1.pdf> (Pristupljeno: 1. jula 2021)

6

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Tri godine nakon usvajanja Zakona o glavnom gradu, Priština se i dalje suočava sa različitim problemima. Čak i neke nadležnosti ili prava koja je ovaj zakon obezbedio Prištini, nastavljaju da budu zaglavljena u primeni. Glavnom gradu i dalje nedostaje posebna uprava Policije, iako je to predviđeno zakonom. Takođe, radnje na konkretizaciji inicijativa da Priština postane posebna opštinska bolnica su u zastoju i nema planiranja kada će započeti radovi na izgradnji ove bolnice u Prištini.

Trenutni sadržaj Zakona o glavnom gradu ne čini Prištinu „posebnu jedinicom“ lokalne uprave na Kosovu. Postoje neke posebne nadležnosti (kao što su posebna uprava Policije za glavni grad, pravo na osnivanje lokalnih javnih preduzeća, imenovanje dodatnog zamenika gradonačelnika, imenovanje mesta u kabinetu gradonačelnika, dodatni porezi za glavni grad).

Zakon o glavnom gradu u mnogim članovima ponavlja prava koja je opština Priština imala sa Zakonom o lokalnoj samoupravi ili drugim sektorskim zakonima. Zakon o glavnom gradu govori za Skupštinu glavnog grada, za gradonačelnika glavnog grada, za obavezne odbore, za odnose sa centralnim nivoom, koji su u prošlosti bili regulisani i precizirani drugim zakonima u oblasti lokalne uprave.

Neki članovi ovog zakona nisu u potpunosti razjašnjeni i to je stvorilo zabunu, poteškoće, ali i nejasnoće. Član koji zahteva da se imovina opštine Priština vrati i upiše kao vlasništvo glavnog grada pripada ovoj prirodi. Takođe, zahtev Zakona da Priština ima svoj grb, pečat i zastavu, kao i mogućnost predviđena Zakonom za raspoređivanje nekih službi administracije mesnih zajednica smatra se zakasnelim i nepotrebnim.

Na osnovu ovih i drugih nalaza ovog istraživanja i studije preporučuje se sledeće:

Za Odbor za javnu upravu, lokalnu samoupravu, medije i regionalni razvoj:

- Odbor bi trebalo da sazove javno saslušanje gradonačelnika Prištine kako bi se saznali detalji primene i nesprovođenja Zakona o Prištini. Nalazi ove diskusije trebaju biti objavljeni i poslani poslanicima Skupštine Kosova.
- Odbor za javnu upravu, lokalnu samoupravu, medije i regionalni razvoj trebalo bi da uključi godišnju posetu opštini Priština kako bi bliže video sprovođenje Zakona o glavnom gradu i zakonske potrebe za izmenama koje se pojavljuju u tom pogledu.

Za Ministarstvo lokalne samouprave:

- MALS treba da uključi u godišnji izveštaj "Funkcionisanje opština Republike Kosovo" poseban odeljak za Prištinu koji se fokusira na prava koja proističu iz Zakona o glavnom gradu. Ministarstvo lokalne samouprave trebalo bi da na svojoj veb stranici objavi Zakon o glavnom gradu, simbolizujući tako značaj ovog zakona u opštem sistemu lokalne samouprave na Kosovu.
- MALS bi takođe trebalo da razmotri kako da primeni dodatni zadatak i izda dodatna uputstva za primenu ovog zadatka.

Za Ministarstvo unutrašnjih poslova:

- Ovo Ministarstvo trebalo bi da formira radnu grupu koju će činiti službenici opštine Priština, službenici Ministarstva lokalne samouprave, čelnici Generalne direkcije policije i predstavnici civilnog društva kako bi razgovarali i uskladili modalitete izrade Administrativnog uputstva koje predviđa funkcionisanje policijskog sektora za Glavni grad.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da uključi u svoj zakonodavni dnevni red finalizaciju Administrativnog uputstva o funkcionisanju policijskog sektora za Glavni grad.

Za Ministarstvo zdravlja:

- Ministarstvo zdravlja bi trebalo da uključi u svoj budžet troškove učešća kako bi se omogućilo i pomoglo Prištini u funkcionisanju sekundarne zdravstvene službe.

Za opštinu Priština:

- Opština Priština mora da odredi i odobri lokaciju za izgradnju bolnice u glavnom gradu.
- Opština Priština treba da pokrene i završi studiju u vezi sa restrukturisanjem zdravstvenog sistema u glavnom gradu, uključujući pružanje sekundarne zdravstvene zaštite kako je predviđeno Zakonom o glavnom gradu.
- Opština Priština treba da uključi u budžet potreban godišnji iznos za izgradnju/funkcionisanje bolnice u glavnom gradu.
- Opština Priština bi trebalo da objavljuje poseban izveštaj na godišnjoj osnovi koji prikazuje projekte finansirane prihodima predviđenim Zakonom o glavnom gradu.
- Opština Priština bi, do 2021. godine, trebalo da završi studiju o tome kojim se slučajevima/oblastima Policija glavnog grada može baviti.

REFERENCE

- Carina Kosova. Zahtev za pristup javnim podacima. Adriatik Stavileci. Dana 26.04.2021
- Intervju sa Abdurrahmanom Krasniqi-jem, šefom kabineta gradonačelnika Obilića.
- Intervju sa Avni Zuka, načelnikom osoblja u opštini Priština.
- Intervju sa zamenikom gradonačelnika Prištine, Muhedin Nushi.
- Intervju sa Sadri Rrmoku, koordinatorom programa u Kosovskom institutu za lokalnu samoupravu.
- Intervju sa Shkelqim Jakupi, direktorom Pravnog odeljenja u Ministarstvu lokalne samouprave.
- Intervju sa Sadri Rrmoku, koordinatorkom projekta u Kosovskom institutu za lokalnu samoupravu.
- Opština Priština. Prishtina Online. Grad. Izvor: <https://prishtinaonline.com/qyteti>
- Opština Priština. Prishtina Online. Statut opštine Priština, 2010. Izvor: <https://www.prishtinaonline.com/uploads/statuti-i-komunes-se-prishtines-2010.pdf>
- Opština Priština. Otvoreni podaci Prištine. Spisak gradonačelnika i članova mesnih zajednica u Prištini. Izvor: <https://bit.ly/3feK0lc>
- Opština Priština. Novosti. 2014. Izvor: <https://bit.ly/3hUv9o7>
- Zakon Republike Hrvatske o glavnom gradu Zagrebu 2001. Izvor: <https://www.legislationline.org/documents/id/5864>
- Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/3npm2ëi>
- Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/3hDSXg2>
- Zakon br. 04/L-066 o Istorijskom centru Prizrena. Jul 2012. Izvor: <https://bit.ly/3ukeT3e>
- Zakon br. 04/L-076 o Policiji. Član 7. Izvor: <https://bit.ly/3f13gsA>
- Zakon br. 04/L-076. Mart 2021. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/32R4obp>
- Zakon br. 04/L-125 o zdravlju. Službeni list Republike Kosovo. Maj 2013. Izvor: <https://bit.ly/3frz9tv>
- Zakon br. 04/L-62 o selu Velika Hoča. Jul 2012. Izvor: <https://bit.ly/3unuEGs> i Zakon br. 04/L-196 o selu Zym i Hasit. Izvor: <https://bit.ly/3ejil33>
- Zakon br. 05/L-044 o zoni ugrožene životne sredine Obilić i njegovoj okolini. Decembra 2016. Izvor: <https://bit.ly/33hdcV>
- Zakon br. 06/L-012. Jun 2018. Službeni list Republike Kosovo. Izvor: <https://bit.ly/3tËvB8C>

- Zakon br. 06/L-092 o dodeli na korišćenje i razmenu opštinske nepokretne imovine. Službeni list Republike Kosovo. Aprila 2019. Izvor:: <https://bit.ly/3ububX6>
- Zakon o uređenju i funkcionisanju zajednice Tirana 2000. Izvor:: <https://portavendore.al/wp-content/uploads/2018/04/LIGJI-8654-DATE-31.7.2000-PER-ORGANIZIMIN-DHE-FUNKSIONIMIN-E-BASHKISE-SE-TIRANES-1.pdf>
- Zakon o gradu Skoplju. Izvor: <http://mls.gov.mk/images/laës/Ligji%20per%20qytetin%20e%20Shkupit.pdf>
- Opštinska policija. Zakon br. 8224 od 15.05.1997 “o opštinskoj policiji u Albaniji”. Izvor: <https://bit.ly/2RLx0Rr>
- Državni portal Kosova. Zdravstvene institucije na teritoriji Kosova. Spisak. Izvor: <https://bit.ly/3u03MMë>
- Vlada Kosova. Ministarstvo finansija i transfera. Budžetski cirkular 2020 - 2021. Izvor: <https://bit.ly/3h1vC7y>
- Vlada Kosova. Ministarstvo finansija, rada i transfera. Kosovska agencija za statistiku. Statistički godišnjak Republike Kosovo 2021. Izvor: <https://ask.rks-gov.net/media/6114/vjetari-statistikor-2021f.pdf>
- Vlada Kosova. Kancelarija premijera. Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025. Izvor: <https://bit.ly/3oKËJFO>
- Vlada Kosova. Kancelarija premijera. Nacionalna strategija Kosova o imovinskim pravima. 2016. Izvor: <https://bit.ly/3bSF21X>
- Uredba br. 02/2013 o kriterijumima za osnivanje lokalnih javnih preduzeća i učešću opština u upravnim odborima regionalnih vodovodnih preduzeća. Službeni list Republike Kosovo. Izvor:: <https://bit.ly/3uËGAzk>
- Televizija “Kohavision”. Intervju gradonačelnika Prištine Shpend Ahmeti. 3:05 minuta Naslov hronike: Priština bez opštinske policije, tri godine nakon usvajanja Zakona o glavnom gradu. Dana 4. aprila 2021. Izvor: <https://bit.ly/2QMF5VM>
- Televizija “Kohavision”. Naslov hronike: Priština bez bolnice traži zatvaranje usluga u UKCK-u. Dana 19.03.2021. Izvor:: <https://bit.ly/3ehPphd>
- Kongres lokalnih i regionalnih organa. Komora lokalnih organa. Status glavnih gradova, 2007. Izvor: <https://rm.coe.int/status-of-capital-cities/16807199af>
- Berlinski ustav od 23. novembra 1995., sa izmenama i dopunama od 22. marta 2016. Izvor: <https://www.berlin.de/rbmskzl/en/the-governing-mayor/the-constitution-of-berlin/>
- Nacionalna kancelarija revizije. Sprovođenje preporuka izveštaja „Fond za razvoj“ i efekti fonda. Izvor:: <https://bit.ly/3nME5N8>

ZAKON O PRIŠTINI, TRI GODINE NAKON USVAJANJA
(NIVO SPROVOĐENJA I POSTIGNUTI EFEKTI)

